

KÜNSTLERNÉ VIRÁG ÉVA

A Lónyay család és deregnyői
levéltára

A LÓNYAY CSALÁD SZÁRMAZÁSA

- Szakirodalom áttekintése: Nagy Iván, Lónyay Albert, Doby Antal
- Karácsonyi János, Lónyay Ferenc
- Árpád-korig visszavezethető származás
- Névadás: korai századokban gyakori a Jakab, Péter (17. századtól végleg eltűnik), valamint a János, István keresztnév (20. századig előfordul). A 17. századtól Ferenc, Gábor és László nevek váltakoznak. A Menyhért név 7 ízben fordul elő 16.-19. században.
- Hivatali tevékenységek, funkciók: királyi udvar, erdélyi fejedelmi udvar – katonáskodás (főkapitányok), diplomáciai szolgálat; vármegyei (Bereg, Szabolcs, Szatmár, Ung, Ugocsa, Zemplén) közigazgatásban való részvétel - alispánok, szolgabírák, főispánok, főispáni helytartók, országgyűlési követek.
- Egyházi kapcsolatok (reformátusok), főkurátorok, sárospataki gimn. támogatói, templomok építtetői

BIRTOKAIK

- 13.-14. század végén házasságok révén jutnak a Bereg vármegyében lévő központi birtokaikhoz, az előnevüket adó Nagylónya és tartozékai, valamint Namény (Vásárosnamény birtokába).
- Nagy birtokszerzők: Lónyay István (-? 1615) szatmári és tokaji kapitány és fia Zsigmond (1593-1653), aki bárói rangot kapott, Bereg és Kraszna vármegyék főispánja, Bethlen Gábor, majd és I. Rákóczi György erd. fejedelmek tanácsosa volt.
- Abaúj vm.- Bátor, Gagy, Dopsza, Garadna, Fulókércs
- Szabolcs vm. – Apagy, Demecser, Dombrád, Geszteréd, Ibrány, Kisvárda, N. és Kisvarsány, Litke, Nyíregyháza, Pap, Tuzsér
- Szatmár vm. Aranyosmeggyes, Domahida, Kisnamény, Porcsalma, Ökörítő, Ricse
- Borsod, Heves Nógrád, és Pest vármegyékben birtokrészek, kúriák, szőlők, puszták
- További birtokokkal egészül ki Lónyay V. Ferenc Galambos Sárával kötött házassága révén - *Deregyő*

Handwritten text at the top left of the page, possibly a title or header.

Main body of handwritten text on the left page, consisting of several columns of dense script.

Main body of handwritten text on the right page, consisting of several columns of dense script.



Nos Ladarius de gra rex Hungar & comar omnium tenet p^{re}sentem significat^{ur} vbi expedie conu^{er}sio
Et nos ad humile petitionem Jacobi filij Jacobi & Lanja & Laci filij sui Georgij & Johannis filioy ven
trenti & ead^{em} ad possessione eoy Namyn sacra & comatu^m Sathmaren^m exten^{si}oⁿe^m in lib^{er}is & singulis
admodis singlis fey^o quas sine p^{re}judicio alioy fey^o p^{ri}uilegiu^m amemus & o^{mn}ino celebrandu^m
Ego nos omnes mercatores p^{ri}uilegiis negatibus & aliis p^{re}sentis homines ad d^{omi}ni fey^o & ipa^m velle
Namyn^m p^{ri}mo celebrari^m h^{ab}ere sicut salenas^m p^{ri}uilegiu^m & p^{ri}uilegiu^m p^{ri}uilegiis h^{ab}ere vobis t^{er}ris
mamoualib^{us} & alijs quib^{us}lib^{et} vendition^{um} empan^{um} & omnia^m p^{ri}uilegiis ad d^{omi}ni fey^o sicut venias &
intendas p^{ri}uilegiis vobis t^{er}ris omnia^m vendition^{um} empan^{um} & quib^{us}lib^{et} t^{er}ris negatibus ad p^{ri}uilegiu^m & quo
soluens lib^{er} venditas nulli dampn^{um} euentens formidinas. Et hoc solum^{us} & fons & t^{er}ras p^{ri}uilegiis
fac^{er}e abiq^{ue} p^{ri}uilegiis. Dat^{ur} vobis p^{ri}o die fey^o p^{ri}uilegiis d^{omi}ni anno eide^m p^{ri}uilegiis & quinquag^{inta} p^{ri}uilegiis



A családi levéltárak kialakulása

Archivum familiarum – a legkorábbi levéltártípus

A családi levéltár definíciója: egy család 8-10 generációban élt tagjait érintő, akár 350-500 éven keresztül a legkülönbözőbb rendeltetéssel keletkezett iratainak összessége.

Tartalmazza:

- a családtagok személyi iratait, hivatali és társadalmi funkcióik betöltése során keletkezett dokumentumait;
- a család egészét érintő rangemelési és címadományozási okleveleket;
- a birtokaik jogával, igazgatásával, gazdálkodásával kapcsolatos iratokat;
- a birtokaikat korábban birtokló famíliák iratanyagát (Daróczy, Deregnyey, Besseney stb. családok);
- a rokon és beházasodott családok levéltárát (Galambos, Girincsi, Kende).



Megőrzés fontossága:

elsősorban jogbiztosító jellegük indokolta megtartásukat - jogviták esetén bizonyítékul szolgáltak (1945-ig az élő jog részét képezte)

Szakszerű kezelés biztosítása:

- archivarius (levéltáros) alkalmazása
(a levéltár kezelését, rendezését a XVIII. századtól már fizetett alkalmazottak végezték);
- a családi levéltárak zöme a második világháborúig magánkezelésben volt.

A CSALÁDI IRATOK MEGŐRZÉSE

- Lónyay Zsigmond (1593-1653) 1648. 12. 07-én kelt végrendelete „az mi leveleimnek állapotját illeti, noha ezekről nékem eddig is külön jegyzésem volt magam kezem írása alatt, mit kell ebben observálni. Leveleket hagyok az én gyermekeim birodalma és hatalmok alá Medgyesi kastélyomban. A Lónyi jószágról való levelek, melyeknek tartása a fiakat illeti, adják gyermekeim a Lónyay fiú ágnek, az kit a vármegye, úgymint Bereg méltóbbnak ítél a levelek tartására, vagy az öcsémet Lónyay Andrást, vagy Lónyay Gábort.
- Lónyay V. Ferenc -”1744 március utolsó napjaiban megvizsgáltatván az 1742-ben Dopszáról elhozott leveleimet, így válogatva rakattam együvé” 30 tétel Sub A-V. és Sub A. –B. No. 1-5.
- Nagy Gábor – a tiszántúli kerület és a Lónyay család ügyésze, iratok rendezője 1805-ben, és Pápai Zsigmond uradalmi ügyész 1809-ben, a segédkönyveket is ők készítették.

• **Családülési jegyzőkönyvek:**

- 1813-as jkv. 30. napirend: Lónyay Menyhért „legidősebb atyafi, a Familia Levelei Conservatora” a familiát illető levelek „registrálva vannak és ennek elenchusát Lónyay Gábornak és Lónyay László örököseinek is átadják”.
- 42. napirend: a Familiát és jussát érintő iratok extractusának/elenchusának kikérése a konventektől, káptalanoktól, vármegyei levéltáraktól költségtérítés fejében.
- 1815. évi jkv. 30 pont: „ a Familiát illető minden leveleknek az összehordását és lajstromozását Lónyay Menyhért és Lónyay Gábor felügyelje”.
- 1816. évi jkv. – Lónyay Menyhért halála – a debreceni archivumában lévő iratokat Lónyay Gábor és Lónyay Pál vegye át az özvegytől,

Néhai Lónyay Ferenc és Lónyay László utódait felszólítják az iratoknak az archívumban történő elhelyezésére.

Conclusam hoc Appendicis Rege.
Huius est a Breve in Die 2^a Octo.
bris 1818.

per Gabrielem Nagymunia
ad Gestam Huius Reo Sish Faulstich
Advocatum, ac Advocati Couyaya.
in Anno 1818. Registrandum; Nunc
vero Actum esse facta spectabili
Coudam. Melchioris Couyay reperi.
torum, ac novum registrandum,
aeque Registrandum.

P 450

LÖNYAY CSALÁD LEVÉLTÁRA

LÖNYAY CSALÁD

Család által rendezett iratok

28

P.450

29.

Mem.
Spons.

Extractus Drumensi

qual.
tas

Capit.
culij

Loc.
lus

etiam
Spons.

Fasciculus III

Actorum principaliter ad Deregnus & Bogath
spectantium, ab Anno 1600. usque Annam 1700.

- 1. Summa Donationales Rudolphi Imperatoris, et Regis super totali, et integra Parte Deregnus, cum Libris Nobilitatis ibidem habitae, et Pensionibus p[er]sonarum, ad eandem spectantibus, in Bogath, et quidam Gulkech, Peruda, Rohany, Zebegny, Dargo, Bachel, Albing, Kereule, Carbon, Ledwalek, Agoc, Alca Dalol, Radmon, cum Prædico Vranjo, Khe, Nemost Bruba, Clauacha Lepos, et defectum veniunt Marculum Bogoni Amis Deregnus, alias Deregnus dicit, Francico Darony, et quidemque hoc rediunt, et Pensionibus personarum, collatis, emanata
- 2. Reversales Facionales Equicici Darony, bonis deficientis Bogoni et ad Deregnus, Ducenatoris, comes ad Christophandam dorem Alia Deficientis Dorothea Kover, et emanandum quatuordecim puella quondam Barbara, quidemque et tunc inactibus educationem, hinc emanationem, tam Hospitali Agriculat obligavit.
- 3. Relativa Testes Inquisitionis Hauronno de Aleas, pro parte Francico Darony, super dicit Inquisitione, et hinc per eo innotuit, quod Wolfgang, qui Bonit de J. Bulja, occasione p[er]missis contra se per dicitum Regem, innotuit remissionem bonis, et non deficientis Bogoni et ad Deregnus, admo, p[er]mittit dicit, in reali sua, et p[er]missis coram deo tuncum effective proficit, emanat.
- 4. Summa Missiles Christophani Kover ad Francicum Darony, qua Puella Barbara Deregnus, etiam emanat, eandem in negotio tuncum de dicitibus seu hominibus Vithiano Capiani cum Camera Regia p[er]mittit, in sequenti emanasse in Deregnus coalitione, ad emanandum et parte Christophani et dicitur.

Perig. 2. 2. 1600.

— — — —

— — — —

— — — —

et. Claudio.

1818. évi jkv. 30. pont: Lónyay Gábor conservator „A Familia Archívumának és leveleinek fogyatkozásai és hiányosságai 1819. esztendőben január vége körül Deregyőben, a levelek tartásának helyén megigazítottassanak, az Archívum helyesebb rendbe szedettessen.”

1819. évi jkv.: „Felnyittatván a Familia Leveles Szekrénye a megavult és elrongyolott levelek az illető hiteleshelyekről hiteles másolatban kikéressenek, a még olvasható oklevelek az evégre felveendő házi írók által lemásoltassanak.”

1829. évi jkv.: Lónyay László conservator „Az Archivumnak maga egészségében való megtartása tekintetéből eredeti oklevél nem adható ki, csak másolatban. Az Archivum ablakainak kővel berakattatása, s az egyik ablakra és ajtóra vastábla csináltatása”.

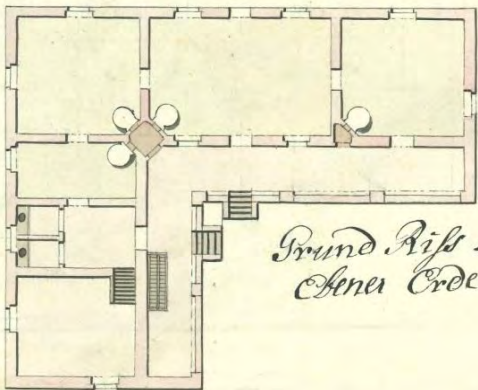
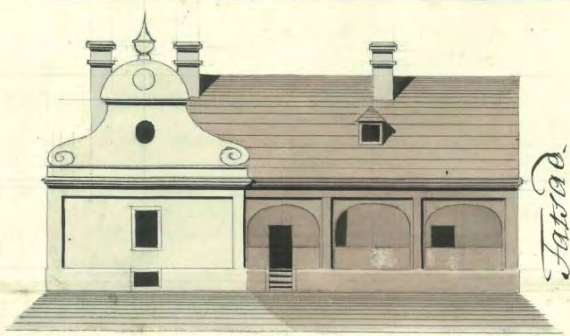
1830. évi jkv.: „Az Archivumból kivett iratokat haladéktalanul hozzák vissza. Folyamatban van az ablakok kővel történő berakása és a vastáblák készítése. A levelek számára egy alkalmas szekrény csináltatása szükséges.”

Közgyűjteménybe kerülés okai:

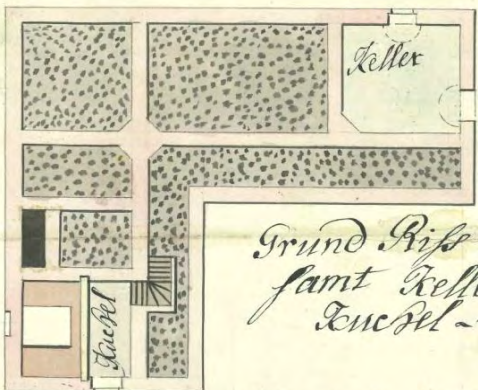
- a jogbiztosító iratok zöme elvesztette gyakorlati jelentőségét, a jogszabályok gyökeres megváltozása miatt a birtokperekben már nem voltak használhatóak;
- a biztonságos megőrzés, szakszerű kezelés feltételei jobbak voltak az állami intézményekben;
- A Lónyay család iratai három részletben kerültek az OL-ba:
 1. Lónyay Ferenc ny. miniszteri tanácsos és Lónyay Istvánné (br. Groedel Paula) a Vásárosnaményban és Nagylónyán lévő részt adta át;
 2. Pacher Theinburg Frigyesné szül. Pachta Mária Lujza grófnő (Lónyay Mária és Pachta Percival leánya) a Deregnyőn őrzött Lónyay családi iratokat 1941-ben helyezte örökletébe az OL-ba;
 3. az OL Lónyay Ferencről 1949-ben vásárolt iratokat.

ELHELYEZÉS ÉS RENDEZÉS AZ ORSZÁGOS LEVÉLTÁRBAN

- P 450 -Család által rendezett iratok- 1528-1825 Terjedelme: 4 ifm. - 6 sorozatot, a sorozatokon belül fascikulusok szerint numerizált és évrendezett. (Deregnyőre, Lónyai uradalomra, és egyéb bereg, szabolcs, Szatmár vármegyékben lévő birtokok jogbiztosító iratai, rokon családok birtokait érintő dokumentumok, segédkönyvek).
- P 451 Országos Levéltár által rendezett iratok- 1529-1918 . 4,20 ifm. terjedelmű 44 tételből áll, tételeken belül évrendezett. Segédkönyv nem áll rendelkezésre, darabszinten nézendő át. (Birtokiratok, családülési jegyzőkönyvek, úriszéki iratok, perek, nyomtatványok, tanulmányi jegyzetek, vegyes feljegyzések).
- P 452 – Családtagok és rokon családok iratai - 1693-1713. 29 tétel – Személyek és családok szerint abc rendben és évrrendben. Mutató nincs. Mennyiségére és tartalmát tekintve kiemelendő közülük Galambos Ferenc, Lónyay VII. Gábor és Graven Lajos anyaga.

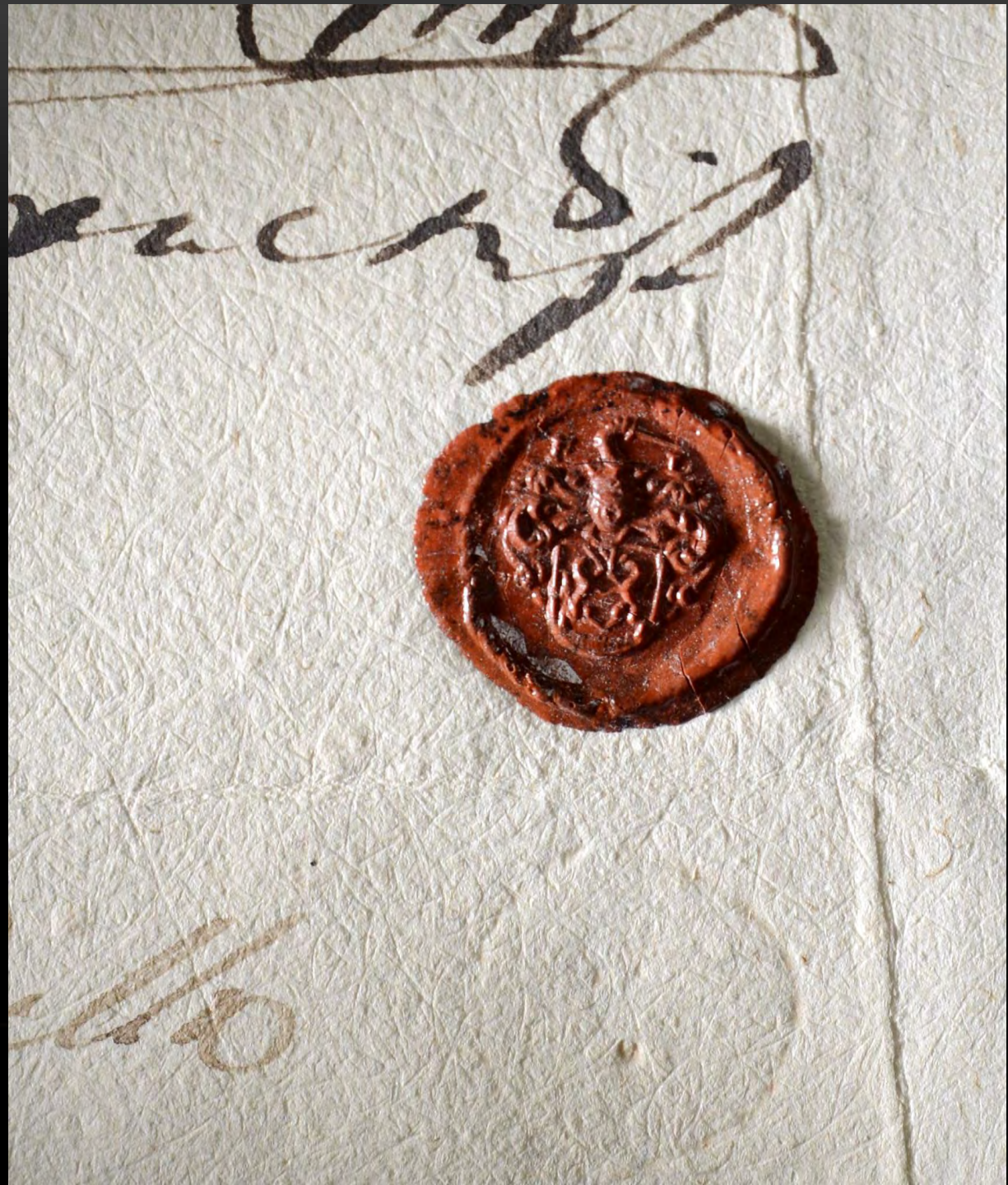


Grund Riß zu
einer Erdlaar



Grund Riß in Erdreich
samt Keller und
Kachel

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13
129756
Maßstab von 13 Klafter



Kereszt és Vezeték Nevek.	Jobbágy Helynek.		Eztendő béli Szolgálat avagy Robot.		Kilenczred.	Adózások.													
	Belső	Külső	Mivolta.			Eztendő béli Arenda.	Tüzre való Fa.	Fonyás.	Ki főzött Vay.	Kappany.	Csérke.	Tójas.							
	Jobbágy Helynek Níménősége.		Vagy e helyt kézi Szolgálat.																
	Nro.	Nap.	Flor.	öly.	Fant	Icze.	Nro.	Hold Nro.											
Coloni Perpet obligate <i>S. Dni Ladislai</i>	<i>In Possessione</i>		<i>ent is ferdus kaza cseres</i>						<i>Lonyai</i>										
<i>Sum Andras</i>	$\frac{2}{8}$	$1\frac{1}{2}$							$1\frac{1}{2}$	7	$14\frac{20}{32}$	$20\frac{1}{2}$	1	$\frac{26}{128}$	$\frac{26}{128}$	$\frac{26}{128}$	$\frac{26}{128}$	$\frac{26}{128}$	$\frac{26}{128}$
<i>Hovacs Mihaly</i>	$\frac{2}{8}$	1 $\frac{1}{2}$							1 $\frac{1}{2}$	6	13	25	1	$\frac{32}{32}$	$\frac{32}{32}$	$\frac{32}{32}$	$\frac{32}{32}$	3	
<i>Vedres Peter</i>	$\frac{1}{8}$	1							$\frac{1}{2}$	6	$10\frac{20}{32}$	$21\frac{15}{32}$	1	$\frac{27}{32}$	$\frac{27}{32}$	$\frac{27}{32}$	$\frac{27}{32}$	$\frac{27}{32}$	$\frac{27}{32}$
<i>Leogyd Andras</i>	$\frac{1}{8}$	1							1 $\frac{1}{2}$	6	$12\frac{12}{32}$	$25\frac{3}{32}$	1	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$
<i>Szigethi Ferentz</i>	$\frac{1}{8}$	1							1	4	$8\frac{12}{32}$	$17\frac{1}{32}$	1	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$
<i>Szigethi Mihaly</i>	$\frac{1}{8}$	1							1	4	$8\frac{12}{32}$	$17\frac{1}{32}$	1	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$	$\frac{21}{32}$
<i>Summa</i>	1	7							7	33	$118\frac{8}{32}$	$176\frac{1}{32}$	6	$1\frac{120}{32}$	$1\frac{120}{32}$	$2\frac{120}{32}$	$2\frac{120}{32}$	$15\frac{22}{32}$	
Inquil Perpet obligate <i>In Possessione</i>															<i>Maryus classis 8^{de}</i>				
<i>Feri Andras</i>	$\frac{1}{2}$	1							1			18	1						
<i>Summa per se</i>																			
Coloni Perpet obligate <i>In Possessione</i>									<i>Havany Ist. classis 4^{de}</i>										
<i>Feri Mihaly</i>	$\frac{1}{8}$	2		4	$6\frac{20}{32}$	$12\frac{15}{32}$	1	$\frac{19}{144}$	$\frac{19}{144}$	$\frac{19}{72}$	$\frac{19}{72}$	$\frac{19}{36}$	$\frac{19}{36}$						
<i>Halay Ferentz</i>	$\frac{1}{8}$	2 $\frac{1}{2}$		4	$7\frac{8}{32}$	$14\frac{8}{32}$	1	$\frac{20}{32}$	$\frac{20}{32}$	$\frac{20}{32}$	$\frac{20}{32}$	$\frac{20}{32}$	$\frac{20}{32}$						
<i>Summa</i>	$\frac{2}{8}$	4 $\frac{1}{2}$		8	$14\frac{28}{32}$	$28\frac{23}{32}$	2	$\frac{39}{32}$	$\frac{39}{32}$	$\frac{39}{32}$	$\frac{39}{32}$	$\frac{39}{32}$	$\frac{39}{32}$						
Inquil Perpet obligate																			
<i>Salambos Ilyes</i>		2				18	1												
<i>Summa per se</i>																			
Coloni Perpet obligate <i>In Possessione</i>									<i>Nagy-Lonya classis 2^{de}</i>										
<i>Petho Mihaly</i>	$\frac{2}{8}$	1	7	12	$30\frac{20}{32}$	$61\frac{12}{32}$	1	$\frac{76}{128}$	$\frac{76}{128}$	$\frac{76}{64}$	$\frac{76}{64}$	$\frac{76}{32}$	$\frac{76}{32}$						
<i>Summa per se</i>																			



Nagy-lónyai és Vásáros-naményi
LONYAY GÁBOR

meghalt 1885. augusztus hó 5-én, életének 80-ik évében.

Edy, Kedre, Menyem Adony!

Gerstel
Reis
Gris
Homo
Gailben Klauis galyon
Linnell
Gnyrdor
Oyl.
Lindfom
Fellf
Gingel



1883
Kedre: A. I.
Edy: S.

Kezvezes haza irhozifen igen Or
vondok. De hogy a Fijam levelet
nem vehetem azon tudom Flori
a Janoskaval együtt egészegek
Kivonom hogy til menetekel utanis
olyanok legyenek. Ami pedig
a Janosk Kofis dolgat illeri, vala,
mint en bele nem avetom ma,
gama, ugy Menyem Adonyi
ne avapa bele magat, majd haza
jon a Fijam, tudom akkor, avetan,
is a gyilkosnak perogat nem
fogja, hofisnak pedig anyival inha
irtogna

ORZSÁGOS LEVELTÁR
P. SZÉKÉI

P452-7-3-I-5

157

1847

b. M. ev.

5,870. 5769. 26.

Okupatus

5 ^o Gaborsöl kappam	120	"	"
— Előző érembe		1	40
14 ^o Apró marha		9	"
— Érembe		"	50
— Pomádénak ési		"	50
20 ^o 15 ^o # Marok gyertya		7	30
— Fogpor		"	50
— Érembe		"	30
— Székének elöpiné		2	50
— Boronyú hús, lab is fej		13	50
21 ^o Apró marha		3	"
20 ^o 25 Görög dinya		10	"
— Dának kis ágy		20	"
— Gyeli edény 13		2	30
— Pomádénak ési		"	50
24 ^o Lavatárnál apróság		10	6
— Mossi ablakok		2	24
— Csuták		2	30
	5990	5850	16.

1847

b. M. ev.

5,990. 5,850. 16

Okupatus

26 ^o Gaborsöl kappam	80	"	"
— Székének 4 apró		29	26
Okupatus			
15 ^o Helybeli borosnak		3	"
— Marhahús 50 ^o #		8	20
17 ^o Apró marha		15	"
— Gaborsöl kappam	25	"	"
4 ^o Gyuri keksének		10	"
7 ^o Marhahús 40 ^o #		6	40
10 ^o Gaborsöl kappam	100	"	"
— 50 ^o # Marhahús		8	20
— Csinezés		15	"
— 4 Sita		2	30
— 12 Sepró		1	18
— Bakkanos fodorás		"	25
— Elvitt székécske		14	"
16 ^o Apró marha		3	"
— Egg boronyú		7	30
— 10 Sajtka		11	30
	6195	5990	15.

P L A N V M

exhibens

Conspectum Cottui de Beregh adjacentis, Sexumque duntaxat Virilem Indytæ Familiae de Lonya respicientis Dominii Nagy-Lonya, cum eo spectantibus Possessionibus Nagy, et Kis-Lonya, Harangláb, Botragy, et Battyú, Prædio item Zigeth,

quod penes accuratam remonstratorum Limitum, Intravillanorum porro, et Pomariorū individualem, Extravillanorum autem et Silvarum in corpore factam Dimensionem, cum speciali Fluviorum, Rivorum, Stagnorum, Viarum et Agerum Prænotatione Mensibus Augusto et Septembri Anni 1804, Januario item et Septembri Anni 1805, dum videlicet per Caudationes licuit, Geometricè assumpsit, ac successivè e pluribus fragmentis in unum composuit, delineavitque

Eodem Cottui Bereghensis Juratus
Geometra Antonius Bocky



